

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2015-11-02

HSN 1506-0819

Handläggare:
Karin Svartengren

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2015-12-01, p 13

Avtal med Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) för verksamheten vid Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) 2016

Ärendebeskrivning

I enlighet med landstingsfullmäktiges beslut av den 12 februari 2012, LS 1111-1514, återfördes folkhälsoverksamheten inom Karolinska folkhälsoakademin (KFA) från Karolinska Institutet till Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) per den 1 april 2012. För verksamheten etablerades 2012 tre centrumbildningar inom SLSO varav Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) är en. Verksamheten vid centrumbildningarna regleras genom särskilt avtal mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) och SLSO. I ett nära samarbete mellan CAMM och HSF har nu ett förslag till avtal för verksamheten för perioden 2016 tagits fram.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2015-11-02
Avtal, bilaga 1
Uppdragsbeskrivning, bilaga 2

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för folkhälsa och psykiatri

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsdirektören att träffa avtal med Stockholms läns sjukvårdsområde för verksamheten vid Centrum för arbets- och miljömedicin enligt till tjänsteutlåtandet bifogat avtal för perioden 1 januari 2016 till och med 31 december 2016.

Förvaltningens motivering till förslaget

Verksamheten vid de tre centrumbildningarna Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM), Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES), och Centrum för hälsoekonomi, informatik och sjukvårdsforskning (CHIS) konsoliderades under 2012 och har sedan dess etablerats fullt ut. Det avtalsformat som valts för samarbetet mellan HSF och SLSO har visat sig fungera tillfredsställande. Avtalen preciserar hur resurserna inom

centrumbildningarna skall användas. I avtalen preciseras också konkreta uppgifter och leveranser för ett antal förväntade insatser för folkhälsa, hälso- och sjukvårdens planering och utveckling samt enskilda patienter. Därigenom kan avtalen följas upp fortlöpande. Centrumbildningarna ska därtill redovisa huvudsakliga aktiviteter och leveranser, resursåtgång och resultat i en årsrapport som skall godkännas av HSF.

Driften av Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) beräknas kosta 41 miljoner kronor för 2016. Av detta avsätts 40 miljoner till basdrift och 1 miljoner till särskilda uppdrag som kan beställas under avtalsperiodens gång i enlighet med bifogat avtal.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnaden för Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin uppgår till 41 miljoner kronor för 2016 vilket är en minskning 8,2 procent jämfört med föregående år.

Konsekvenser för patientsäkerhet

En mindre del av uppdraget avser patientverksamhet. Beslutet bedöms inte påverka patientsäkerheten inom denna verksamhet.

Konsekvenser för jämställd och jämlik vård

Strävan efter en jämlik och jämställd hälsofördelning är ett mål för landstingets folkhälsoarbete och är en viktig utgångspunkt för föreslagna uppdrag.

Miljökonsekvenser

Avtalet avser bland annat insatser för att förebygga hälsorisker kopplade till omgivningsmiljön och kan ha en indirekt positiv inverkan på miljön.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Björn Wettermark
Tillförordnad avdelningschef

Avtal om verksamheten vid
Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin(CAMM),
Stockholms läns sjukvårdsområde

Mellan
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF)
och
Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehåll

1.	BAKGRUND	2
2.	MODELL FÖR STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV BESTÄLLDA UPPDRAG	2
3.	AVTALSDOKUMENTATION	3
4.	UPPDRAGETS ÖVERGRIPANDE OMFATTNING OCH MÅL	3
5.	BESTÄLLARENS SKYLDIGHETER.....	4
6.	ERSÄTTNING M.M.	4
7.	BETALNINGSVILLKOR OCH FAKTURERING.....	4
8.	REDUCERAD ERSÄTTNING.....	5
9.	UPPFÖLJNING	5
10.	OMFÖRHANDLING	5
11.	TOLKNINGSORDNING.....	5
12.	FORCE MAJEURE.....	6
13.	IKRAFTTRÄDANDE, GILTIGHETSTID OCH FÖRTIDA UPPHÖRANDE M.M.	6
14.	ÖVRIGA BESTÄMMELSER	7

Detta Avtal (i det följande benämnt "**Huvudavtalet**") om verksamheten vid Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin(CAMM) har följande dag träffats mellan:

- (1) **HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSFÖRVALTNINGEN (HSF) VID STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING**, org.nr. 232100-0016, med adress Hantverkargatan 11 B, Box 22550, 104 22 Stockholm, ("**Beställaren**") och
- (2) **STOCKHOLMS LÄNS SJUKVÅRDSOMRÅDE (SLSO)**, org.nr 232100-0016, med adress Folkungagatan 44, Box 17914, 118 95 Stockholm, ("**Leverantören**").

Beställaren och Leverantören benämns nedan gemensamt för "**Parterna**" och var för sig "**Part**".

1. **BAKGRUND**

I enlighet med Landstingsfullmäktiges beslut av den 12 februari 2012, LS 1111-1514, återfördes folkhälsoverksamheten inom Karolinska folkhälsoakademin (KFA) från Karolinska Institutet till Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) per den 1 april 2012. För verksamheten etablerades 3 centrumbildningar inom SLSO: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES), Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) och Centrum för hälsoekonomi, informatik och sjukvårdsforskning (CHIS).

Verksamheten vid Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin har sedan 2013 reglerats genom avtal mellan Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) och SLSO. I avtalet har uppdrag formulerats för folkhälsoverksamheten, formerna för samverkan reglerats samt principerna för ersättning och uppföljning av beställda uppdrag fastlagts. Detta avtal följer samma principer och avser perioden 1 januari 2016-31 december 2016.

Parternas gemensamma avsikt med detta Huvudavtal är därför att reglera formerna för samarbetet samt komma överens om uppdrag för Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin

Mot bakgrund av det ovanstående har Parterna enats om följande.

2. **MODELL FÖR STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV BESTÄLLDA UPPDRAG**

Styrningen av verksamheten vid centrumbildningarna bygger på en beställar – utförarmodell med bindande åtaganden för Parterna. Styrningen innebär att HSF i egenskap av beställarorganisation inom SLL beslutar om uppdragen och tillhandahåller ersättning för genomförda och redovisade uppdrag i enlighet med de principer som anges i detta Huvudavtal.

Enligt samma styrningsmodell åtar sig Leverantören att utföra de verksamhetsuppgifter och uppdrag som anges i Bilaga 1 till Huvudavtalet: Uppdragsbeskrivning Centrum för arbets- och miljömedicin. I samband härmed åtar sig Leverantören att använda den ersättning som skall utges endast för att fullgöra sina åtaganden enligt detta Huvudavtal.

Parterna är överens om att folkhälsoarbetet enligt ovan angiven beställar – utförarmodell skall bygga på ömsesidigt förtroende, regelbunden rapportering av beställda uppdrag och uppföljning samt ett åtagande att gemensamt arbeta för de av Landstingsfullmäktige fastlagda målen för landstingets folkhälsoinriktade verksamhet.

Parterna skall därutöver erbjuda varandra all nödvändig assistans och hjälp vid fullgörandet av sina respektive åtaganden enligt Huvudavtalet. Parterna skall lojalt samverka med varandra för att tillförsäkra att Huvudavtalet fullgörs på ett för båda Parter tillfredställande sätt. Parterna skall komma överens om lämpliga kommunikationskanaler för att underlätta kontakterna sinsemellan i samband med beställning, uppföljning och redovisning av uppdrag.

3. AVTALSDOKUMENTATION

Till detta Huvudavtal hör följande Bilaga, som utgör en integrerad del därav:

Bilaga 1, Uppdragsbeskrivning för verksamheten vid Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin

4. UPPDRAGETS ÖVERGRIPANDE OMFATTNING OCH MÅL

Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin ska bidra till en god och jämlik hälsa för befolkningen i Stockholms län genom kunskapsutveckling, kunskapsspridning, individinriktat arbete i form av patientmottagning inom Arbets- och miljömedicin samt Arbets- och miljödermatologi. Leverantören åtar sig att för Beställarens räkning och utan förbehåll tillhandahålla de tjänster och uppgifter som anges i Bilaga 1.

Beställaren skall i samarbete med Leverantören identifiera nya uppdragsområden där särskilda insatser behövs inom ramen för de medel som avsätts i detta Huvudavtal. Sådana insatser kan antingen genomföras inom ramen för basuppdraget när Parterna är överens därom, eller genom särskilda Tilläggsuppdrag som Parterna kommer överens om och som regleras i särskilda Tilläggsavtal. Sådana Tilläggsavtal skall i alla avseenden ansluta till detta Huvudavtal.

Därutöver kan Leverantören åta sig uppdrag för andra verksamheter inom Stockholms läns landsting i direkta avtal med dessa verksamheter. Detta innefattar också Hälso- och sjukvårdsförvaltningens olika enheter och avdelningar. Sådana avtal regleras inte i förhållande till det här föreliggande Huvudavtalet.

Leverantören skall utföra uppdragen på ett fackmannamässigt sätt baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet. För detta ändamål skall Leverantören erbjuda personal med erforderlig kunskapsnivå och kompetens. Leverantören skall vid genomförandet av samtliga uppdrag enligt detta Huvudavtal följa Beställarens närmare anvisningar och uppfylla samtliga krav på tillförlitligt och evidensbaserat underlag, tillgänglighet och kontinuerliga kvalitetsförbättringar.

Leverantören skall vid utförandet av uppdragen på Beställarens begäran samarbeta med externa aktörer, som t.ex. SKL, Socialstyrelsen, Karolinska

Institutet, det statliga Folkhälsoinstitutet, länets kommuner, KSL, andra landsting och därutöver andra relevanta aktörer.

5. BESTÄLLARENS SKYLDIGHETER

I enlighet med den styrningsmodell som anges i punkten 1 ovan, skall Beställaren tillhandahålla en välutvecklad funktion för att lämna beställningar, följa upp dessa och samverka med Leverantören för att de uppställda målen för verksamheten uppnås.

Beställaren skall vid behov och på Leverantörens begäran bistå med information, förtydliganden och annan nödvändig assistans som kan krävas vid uppdragets genomförande.

Beställaren skall utge den ersättning för genomförda uppdrag som anges i punkten 6 nedan.

6. ERSÄTTNING M.M.

Ersättningen för verksamheten skall bygga på principen om full kostnadstäckning för de kostnader som Leverantören har haft för uppdragets genomförande. Ersättningen enligt detta Huvudavtal skall inte användas för andra ändamål eller uppgifter inom Leverantörens övriga verksamhet än dem som avser verksamhet enligt detta Huvudavtal.

Beställaren ersätter Leverantören med en ersättning, som för år 2016 uppgår till 41 miljoner kr. Av dessa avser 40 miljoner ersättning för Basuppdraget som specificeras i Bilaga 1. Återstående 1 miljoner räknas av mot särskilda uppdrag i Tilläggsavtal.

En ekonomisk rapportering ska ske årligen, i samband med årsbokslut per 31 december.

7. BETALNINGSVILLKOR OCH FAKTURERING

Fakturering av ersättning för Basuppdraget (40 miljoner) enligt punkten 6 sker kvartalsvis i efterskott med 10 000 000 (en fjärdedel av 40 miljoner). Återstående 1 miljoner faktureras enligt överenskommelse i Tilläggsavtalen, dock senast 15 december 2016.

Om Beställaren inte har några invändningar mot fakturan, skall fakturerat belopp betalas ut senast 21 kalenderdagar efter fakturadatum. Fakturan ska anses ha nått Beställaren senast fem kalenderdagar efter det att Leverantören avsänt fakturan.

Leverantören har inte rätt att ta ut faktureringsavgift, några andra avgifter eller pristillägg som inte framgår av detta Avtal.

Invändningar mot fakturan skall ske senast tre månader efter mottagandet för att beaktas. Vid befogad invändning skall reglering av felaktigt fakturerat belopp ske inom 30 dagar efter framförd invändning. Om Parterna inte är överens, har Beställaren rätt att hålla inne med betalningen till dess att överenskommelse uppnås.

Vid försenad betalning, utan att någon invändning mot fakturan framförts, har Leverantören rätt till dröjsmålsränta enligt räntelagen (SFS 1975:635).

Fakturan skall skickas till följande faktureringsadress: Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Ref: 1500135, Box 12081, 102 23 Stockholm.

8. REDUCERAD ERSÄTTNING

Om verksamheten enligt detta Avtal utförs till en volym eller kvalitet som väsentligen understiger Avtalets krav, äger Beställaren rätt att från Leverantören återkräva ersättning för avvikelsen. Bedömningen skall baseras på en jämförelse av rapporterade prestationer och tidigare överenskomna prestationer enligt detta Avtal och dess eventuella tilläggsavtal.

Återkrav av ersättning förutsätter att Beställaren skriftligen påtalat bristen och att Leverantören inte har åtgärdat bristen inom 30 kalenderdagar därefter.

9. UPPFÖLJNING

De resultat, rapporter, utredningsunderlag och aktiviteter etc. som Leverantören utför och levererar enligt Huvudavtalet skall kommuniceras fortlöpande till Beställaren och redovisas samlat vid ett möte mellan företrädare för Beställaren och Leverantören i slutet av 2016. Därtill skall centrumbildningen sammanställa en årsrapport till Beställaren. Årsrapporten skall redovisa verksamhetens huvudsakliga aktiviteter och prestationer, resursåtgång och resultat och lämnas senast 31 mars 2017.

Leverantören skall vidare på Beställarens begäran rapportera andra erforderliga uppgifter till Beställaren och tillsammans med Beställaren genomföra de uppföljningar som Beställaren finner lämpliga.

10. OMFÖRHANDLING

Omförhandling av Avtalet kan skriftligen begäras av Part vid väsentliga förändringar av förutsättningarna för Parternas samarbete, t.ex. till följd av ny tvingande lagstiftning, myndighetsföreskrifter eller beslut från landstingsfullmäktige, omorganisation inom SLL-koncernen m.m. eller omständigheter som ingendera Part råder över.

Omförhandling ska inledas inom tre månader efter framställan därom. Påkallande av omförhandling befriar inte Part från skyldighet att fullgöra sina utestående förpliktelser enligt detta Avtal intill dess nytt avtal har slutits.

11. TOLKNINGSORDNING

I det fall det förekommer motstridiga uppgifter i detta Avtal med bilagor, ska de tolkas i följande ordning:

(i) Detta Avtal

(a) Bilaga 1

12. FORCE MAJEURE

Part är befriad från att fullgöra åtagande enligt detta Huvudavtal om sådant utförande hindras eller oskäligt betungas till följd av händelse som är utanför Parts kontroll och utgör omständighet av extraordinär natur ("Force Majeure"). Med Force Majeure avses sådana omständigheter av extraordinär natur som Part inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder Part inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit, såsom laglig arbetskonflikt, naturhändelse av extraordinär karaktär, eldsvåda, krig, mobilisering, civil oordning, terrordåd, energiavbrott, myndighetsingripande och därmed jämförbara händelser. Förbehållet i fråga om arbetskonflikt gäller dock inte om Part själv vidtar eller är föremål för sådan konfliktåtgärd till följd av att Part inte fullgjort sina skyldigheter enligt lag eller kollektivavtal eller i övrigt inte följt gällande regler eller iakttagit god sed på arbetsmarknaden. Force Majeure omfattar inte omständigheter som orsakas av Parts vårdslöshet eller bristande fullgörelse av Parts åtaganden enligt detta Avtal.

Part är skyldig att omgående underrätta andra Parten när händelse av ovan nämnt slag inträffar. Part är skyldig att genast utföra aktuellt åtagande så fort händelse av ovan angivet slag upphör.

Part som åberopar en omständighet som utgör Force Majeure till stöd för befrielse från fullgörande av åtaganden skall vidta skäligen ansträngningar för att övervinna de förhållanden som medför oförmåga att fullgöra sådan Parts åtaganden. Sådan Part skall fullgöra sina åtaganden så snart som möjligt efter det att omständighet som hindrar Partens fullgörande av sina åtaganden upphört.

Om händelse av ovan nämnda slag inträffar och hindret eller den oskäligt betungande effekten kan antas bestå varaktigt, äger vardera Parten rätt att säga upp detta Avtal till upphörande med iakttagande av två (2) månaders uppsägningstid.

13. IKRAFTTRÄDANDE, GILTIGHETSTID OCH FÖRTIDA UPPHÖRANDE M.M.

Detta Avtal träder i kraft den 1 januari 2016 och gäller till 31 december 2016 med möjlighet för vardera part att säga upp Avtalet med iakttagande av (5) månaders uppsägningstid.

Förtida upphörande

Vardera Parten har rätt att säga upp detta Avtal till omedelbart upphörande om:

- den andre Parten i väsentlig mån bryter mot sina åtaganden och inte har vidtagit rättelse inom 30 dagar efter skriftlig anmodan med angivelse av att uppsägning annars sker i förtid; eller
- den andra Parten vid upprepade tillfällen brutit mot detta Avtal. Beställarens rätt till uppsägning enligt punkten ovan gäller även om Parterna, efter det att väsentlig brist som är hänförlig till Leverantören uppkommit, enats om en åtgärdsplan för att avhjälpa sådan väsentlig brist och Leverantören inte fullgör de åtgärder och åtaganden som anges i sådan åtgärdsplan.

14. ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Överlåtelse

Leverantören får inte överlåta sina rättigheter eller skyldigheter enligt Huvudavtalet till någon del utan att Beställaren i förväg har gett sitt skriftliga godkännande till överlåtelsen.

Avstående

Om inte annat uttryckligen framgår av Huvudavtalet, skall endera Partens underlåtenhet eller dröjsmål vad gäller utövandet av sina rättigheter eller vidtagandet av åtgärder inte anses utgöra ett avstående från sådana rättigheter eller åtgärder, varken i förhållande till Part eller någon annan person.

Tillägg och ändringar

Tillägg till och ändringar till detta Huvudavtal skall göras skriftligen och undertecknas av behöriga företrädare för Parterna för att vara bindande. Detta omfattar inte överenskommelser som sker inom avtalet i enlighet med §4 ovan.

Fullständig reglering

Detta Huvudavtal med därtill hörande uppdragsbeskrivning i bilaga 1, inklusive tillkommande tillägg och ändringar till denna, utgör Parternas fullständiga reglering av alla frågor som Huvudavtalet berör. Dokument, uttalanden, sidoöverenskommelser, förbehåll eller reservationer som föregått undertecknandet av avtalet ersätts helt av innehållet i detta Huvudavtal.

Kontaktpersoner

Kontaktpersoner och adressuppgifter för Parternas samverkan, kommunikation och uppföljning är

För Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin

Maria Albin, Verksamhetschef, Centrum för arbetsmiljö- och miljömedicin, Solnavägen 4, Plan 10, 113 65 Stockholm. E-mail maria.albin@sll.se, tel

För Hälso- och sjukvårdsförvaltningen:

Birger Forsberg, Chef, Enheten för hälsoutveckling. Utvecklingsavdelningen, Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Hantverkargatan 11 B, Box 22550, 104 22 Stockholm. E-mail: Birger.Forsberg@sll.se. Telefon: 070 737 41 73

Parterna är skyldiga att meddela varandra eventuella ändringar i här bestämda kontaktpersoner.

Detta Avtal har upprättats i två likalydande exemplar varav Parterna tagit var sitt.

Stockholm
[Datum:]

Stockholm
[Datum:]

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Stockholms läns sjukvårdsområde

Björn Wettermark

Mikael Ohrling

Uppdragsbeskrivning för Centrum för arbets- och miljömedicin 2016

Innehåll

Bakgrund	1
Verksamhetsinriktning	1
Styrning och utvärdering	2
Basuppdrag.....	3
1. Patientmottagning för Arbets- och miljömedicin.....	3
2. Patientmottagning för Arbets- och miljödermatologi	4
3. Riskidentifiering, kartläggning och kunskapsgenerering	5
4. Kunskapsspridning.....	7
5. Kunskapsstöd.....	7

Bakgrund

Verksamhetsinriktning

Centrum för arbets- och miljömedicin skall verka för att förbättra befolkningens hälsa genom att identifiera, bedöma och förebygga hälsorisker i arbets- och omgivningsmiljön. Förhållanden på arbetsplatser, i omgivningsmiljön, i bostäder och i offentliga miljöer orsakar en betydande ohälsa, varierande från ökad förekomst av olika sjukdomar och besvär till ökad dödlighet. All denna hälsopåverkan kan i princip förebyggas, och de potentiella hälsovinster av prevention är avsevärda.

Verksamheten vid Centrum för Arbets- och miljömedicin (CAMM) tar sin utgångspunkt i landstingets ansvar att förebygga ohälsa hos länets innevånare. CAMM skall medverka i sjukvården genom specialistvård inom det arbets och miljömedicinska respektive arbets- och miljödermatologiska området. CAMM skall identifiera och förebygga kemiska, fysikaliska, ergonomiska och psykosociala risker i arbets- och omgivningsmiljön med det långsiktiga syftet att främja hälsa, arbetsförmåga och livskvalitet i befolkningen.

CAMM skall arbeta med kliniska utredningar vid två mottagningar: Arbets- och miljömedicinska mottagningen respektive Hudallergimottagningen. Utredningarna skall ge information till patienter och inremitterande om diagnos, prognos, sjukdomens relation till arbetet eller miljön, motiverade miljörelaterade interventioner i det individuella fallet respektive förebyggande åtgärder på gruppnivå. Utredningarna skall ge stöd till sjukvården genom specialistutredning i svårutredda fall då specialistkompetens och multidisciplinärt an-

greppssätt krävs, och ge underlag vid försäkringsbedömning. De skall även bidra till att tidigt upptäcka bristfälliga miljöer och problembanscher och ge underlag för förebyggande åtgärder och interventioner.

Andra stora verksamhetsgrenar skall vara riskidentifiering, arbetshälsorapportering, miljöhälsorapportering, epidemiologisk bevakning inom arbets- och miljöområdet, utbildning av ST-läkare och PTP-psykologer, och viss undervisning av företagshälsovårdens personalkategorier. CAMM skall utgöra ett regionalt kunskapscentrum inom området, med uppgift att bidra med ett befolkningsbaserat hälsoperspektiv i en rad olika sammanhang. CAMM skall ge kunskapsstöd och sprida information genom seminarier, kurser, nyhetsbrev och nätverksarbete till hälso- och sjukvården och andra aktörer. CAMM skall underhålla och vidareutveckla webbplatser för stöd till primärvård, företagshälsovård och skola. CAMM skall också ge expertstöd till Hälso- och sjukvårdsförvaltningen och andra delar av landstinget för utveckling av policyer och handlingsplaner samt till olika regionala organisationer inom arbetsmiljö- och miljöområdet. Samarbete skall ske med övrig folkhälsoverksamhet inom SLSO.

Verksamheten skall ske i nära samarbete med Institutet för Miljömedicin (IMM) vid Karolinska Institutet för att tillförsäkra en god vetenskaplig nivå och evidensbaserade metoder i det tillämpade arbetet.

CAMM skall identifiera och bedöma risker samt förebygga ohälsa till följd av:

- Kemiska och biologiska faktorer (t ex luftföroreningar, kemikalier och allergiframkallande ämnen)
- Fysikaliska faktorer (t ex buller, vibrationer, elektromagnetiska fält och annan strålning samt klimatförändringars direkta och indirekta effekter)
- Psykosociala faktorer (t ex arbetsorganisation, arbetsvillkor och stress)
- Ergonomiska faktorer (t ex tung manuell hantering, obekväma arbetsställningar och stillasittande arbete)

Styrning och utvärdering

Verksamhetsinnehållet definieras övergripande genom detta avtal. Verksamhetens detaljinriktning skall omprövas löpande i takt med att riskpanoramata i samhället förändras. Styrande för prioriteringar är nationella, internationella och lokala skattningar av sjukdomsördan och dess orsaker, och dokument som Folkhälsopolicyn, Stockholms läns arbetshälsorapporter, nationella och regionala miljöhälsorapporter, samt information genom kontaktnät med olika avnämare och analys av förändringar i remissorsaker bland remitterade patienter.

Löpande utvärdering och förankring av verksamheten sker genom CAMMs referensgrupp. Referensgruppen består av representanter för CAMMs främsta avnämare som primärvård och företagshälsovård i Stockholms län, arbetsmarknadens parter, SLL-organ som Tillväxt och regionplaneförvaltningen och upphandlingsavdelningen, samt myndigheter som Arbetsmiljöverket, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen.

Basuppdrag

1. Patientmottagning för Arbets- och miljömedicin

Mottagningen skall utreda patienter med misstänkt arbets- eller miljörelaterade sjukdomar som remitteras från primärvård, företagshälsovård och specialistvård. Mottagningen utgör enda instans i Stockholms län där inremitterande läkare och patienter kan få en specialistutredning. Utredningarna syftar till att bedöma relationen mellan sjukdomar/besvär och faktorer i arbetsmiljön eller i den allmänna miljön. Frågeställningarna innefattar bl a hälsoinverkan av kemikalier, inomhusmiljö, vibrationer, ergonomiska riskfaktorer, elektromagnetiska fält och psykosocial arbetsmiljö. Under 2014-15 har tillströmningen av remisser angående problem med inomhusmiljön i bostäder och på arbetsplatser ökat, främst rörande fuktskador och utveckling av astma och luftvägsbesvär. Särskilda informationsinsatser skall därför utvecklas angående inomhusmiljön.

- Mottagningen skall ge ett tvärvetenskapligt omhändertagande med insatser av läkare, yrkes- och miljöhygieniker, toxikologer, ergonomer, psykologer, sjuksköterska och kurator.
- Utredningarna skall vid behov innefatta besök i arbets- eller bostadsmiljön alternativt ge stöd till företagshälsovård eller kommunernas miljöhälsoenheter för kompletterande utredning.
- Utredningarna skall resultera i ett utlåtande till inremitterande och patient, och kan även utgöra underlag för försäkringsmedicinska beslut om arbets-skada. Utredningarna skall hålla en hög vetenskaplig nivå och baseras på speciallistkunskap och vetenskapliga rön inom området.
- Gravida som saknar företagshälsovård kan söka själva eller remitteras från mödrahälsovården för utredning av eventuella risker för fostret på grund av kvinnans arbetsmiljö. Mottagningen skall genomföra individuell rådgivning, vid behov inkluderande arbetsplatsbesök, om arbetsmiljörisker till gravida. Utredningen skall ske snabbt för att förhindra en skadlig påverkan på fostret.
- Patienter med ohälsa relaterad till stress i arbetet skall erbjudas en intervention med kartläggning och korttidsbehandling hos psykolog för att förhindra att besvären utvecklas negativt med långvarig arbetsoförmåga till följd.
- Ge telefonrådgivning till allmänheten i frågor kring risker i arbets- eller omgivningsmiljön.
- Verksamheten skall kvalitetssäkras genom dokumenterade rutiner och rapportering till nationella kvalitetsregister. Verksamheten skall uppfylla Socialstyrelsens föreskrifter om Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:09) och SLSOs regelverk för uppföljning och förbättring samt kvalitetsbokslut.

2. Patientmottagning för Arbets- och miljödermatologi (Hudallergimottagningen)

Mottagningen skall utreda patienter med eksem och hudallergi efter remiss i första hand från specialistvård, företagshälsovård och primärvård. Till mottagningen remitteras patienter med långvariga, komplicerade och svårutredda hud- och slemhinnebesvär som misstänks ha samband med arbetet, konsumentprodukter, proteser eller andra miljöfaktorer. Av dessa remisser väljs de patientärenden ut som mottagningen med dagens bemanning kan utreda.

Exponeringsbedömning och hudallergitestning skall genomföras, utöver vad som finns i standardpaneler hos länets hudläkare. Med tanke på att kontaktallergiutredning är beroende av en mycket bred testmaterialarsenal (utöver de vanligaste kontaktallergen, som hudkliniker normalt har hemma) finns det ett stort utredningsbehov i länet, vilket bäst tillgodoses vid en centraliserad verksamhet, som CAMM. Mottagningen är också den enda enhet i länet som kan utföra testning med patientens egna produkter t.ex. material från patientens arbetsmiljö. Det är ett tidskrävande arbete att framställa testsubstrat från sådant eget material. Mottagningen skall också erbjuda kuratorsutredning, rådgivning om hur skadlig exponering kan undvikas, om användning av skyddsutrustning samt om hudvårdsprogram. Samarbete skall ske med Allergicentrum KS Solna. Unga med ärftlig allergibenägenhet, skör hud eller aktuella hudsjukdomar skal ges rådgivning angående studier och yrkesval.

- Utredningen skall göras av ett team där hudläkare, kurator, yrkeshygieniker, testsköterska/kemist och sjuksköterka samverkar. Utredningarna skall hålla en hög vetenskaplig nivå och baseras på speciallistkunskap och vetenskapliga rön inom området.
- Svårighetsgraden av symtom och komplexitet av orsaksfaktorernas samverkan gör att CAMM skall utreda och vägleda såväl klassiska arbetsdermatologiska frågeställningar som patienter med problem relaterade till varierande exponeringsscenarioer avseende kontaktallergen.
- Telefonrådgivning skall ges till patientorganisationer, fackliga organisationer men framför allt till vården. Detta arbete samt detaljerade rådgivande remissvar har blivit särskilt viktigt efter att de flesta fallen inom handeksem och kontaktallergiorsakade sjukdomar omhändertas av nyetablerade vårdvalsenheter där kunskapsresurser ofta saknas för adekvat bedömning.
- Anhopning av fall på enskilda arbetsplatser, t ex i läkemedelsindustrin och vården skall utredas. Förebyggande åtgärder på arbetsplatser initieras för att minska risken för att andra än de redan drabbade aktuella patienter insjuknar. Mottagningen skall stödja företagshälsovårdens arbete vid anhopning av dermatiter vid enskilda arbetsplatser (till exempel besvär relaterade till arbetskläder eller epidemier av hudbesvär inom industrin).
- Verksamheten skall kvalitetssäkras genom dokumenterade rutiner och rapportering till nationella kvalitetsregister. Verksamheten skall uppfylla Socialstyrelsens föreskrifter om Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:09) och SLSOs regelverk för uppföljning och för-

bättring samt kvalitetsbokslut.

3. Riskidentifiering, kartläggning och kunskapsgenerering

CAMM skall utveckla och sammanställa kunskap om arbets- och miljörelaterade sjukdomar, risker, diagnostik, förebyggande åtgärder och hälsosamma arbetsplatser och miljöer. Detta sker genom kartläggning och analys av hälsoläget och hälsans bestämningsfaktorer (kartläggning av exponering, analys av samband mellan exponering och ohälsa, samt epidemiologisk bevakning) inom arbetsliv, yttre miljö, bostäder och offentliga miljöer i länet. Analys och rapportering av samband mellan exponeringsfaktorer och hälsoutfall görs ofta i samarbete med Karolinska Institutet.

Verksamheten relaterar till flera av Folkhälsomålen, t ex Hälsa i arbetslivet, Sunda och säkra miljöer och produkter, Gott skydd mot smittspridning och Goda matvanor och säkra livsmedel. Det finns även kopplingar till Delaktighet och inflytande i samhället, Trygga och goda uppväxtvillkor, En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård och Ökad fysisk aktivitet. Inom det miljömedicinska området berörs hälsorelevanta aspekter på Miljömålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Säker strålmiljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö.

CAMM skall:

- Producera en arbetshälsorapport och en miljöhälsorapport vart fjärde år. En arbetshälsorapport publiceras 2016 och en miljöhälsorapport publiceras 2017. I mellanperioderna genomförs fördjupningsrapporter och kunskaps-spridning. Rapporterna bygger till stor del på enkätmaterial som insamlas periodvis i samarbete med Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, respektive med Institutet för miljömedicin. Externa kostnader för enkätundersökningarna omfattas inte av detta avtal.
- Utföra epidemiologisk bevakning och kartläggning inom **miljöområdet** som under 2016 rör exponeringar och effekter av buller, luftföroreningar, värmeböljor, allergiframkallande ämnen, föroreningar i vatten, byggnadsmaterial, fukt och elektromagnetiska fält. De sjukdomsgrupper som påverkas är främst hjärt-kärlsjuklighet, luftvägssjuklighet samt allergisjukdom. Resultaten beräknas kunna användas som underlag för bland annat planering av infrastruktur (transporter och bebyggelse), utvecklingen av hälso- och sjukvårdens beredskap för att hantera hälsoeffekter av klimatförändringar, allergiprevention i primärvården samt för att förstärka skyddet av särskilt utsatta grupper, främst barn och äldre. I samarbete med Karolinska Institutet görs analys av samband mellan exponering och hälsoutfall, för luftföroreningar, buller, värmeböljor och allergiframkallande ämnen.
- Generera ny kunskap om **belastningsergonomiska faktorer**, t ex tung manuell hantering, obekväma arbetsställningar och stillasittande arbete, som riskfaktorer för arbetsrelaterade besvär i rörelseorganen. Kunskapsuppbyggnaden ska inkludera utveckling av nya förbättrade mätmetoder för att klassificera exponering och biologiska svar på exponering. Problem ska belysas multidisciplinärt med möjlighet att studera komplexa samband som

t ex kombinationer av ergonomiska och psykosociala riskfaktorer. Riktade evidensbaserade interventionsprogram och rekommendationer för tyarbetsplatser/branscher utvecklas med mål att bidra till hållbar arbetsförmåga.

- Generera ny kunskap om **psykosociala faktorer**s betydelse för arbetsrelaterad hälsa och sjukfrånvaro generellt och inom definierade grupper på arbetsmarknaden. Frågeställningarna studeras på olika nivåer: arbetstagar-, chefs- och organisationsnivå och inkluderar såväl risk- som friskfaktorer. Metoder utvecklas och tillämpas för studier av t ex biologiska stressmarkörer vid utvärdering av interventioner. Arbetshälsorapporten är en viktig källa för att ta fram nya hypoteser och identifiera målgrupper att studera och vidareutveckla riktade interventionsprogram. Arbetsförmåga, unga och äldre i arbetslivet samt skolans arbetsmiljö är områden som särskilt ska studeras
- Generera och tillämpa ny kunskap om **kemiska faktorer** i arbetsmiljön. Sjukdomar som studeras är hjärt- och luftvägssjukdomar, kontaktallergier och hudsjukdomar samt cancer. Riskidentifiering sker ofta i samverkan med Karolinska Institutet medan riskvärdering och tillämpning av resultat för Stockholms län utförs inom ramen för CAMMs verksamhet. Exponeringsfaktorer som särskilt studeras under 2016 är allergiframkallande ämnen, inomhusmiljön på arbetsplatser, hälsoeffekter av olika typer av partiklar, miljön i skolan, och dessutom utvecklas metoder för exponeringskartläggning. CAMM skall utveckla nya metoder för diagnos av kontaktallergi och utveckla kunskaperna angående allergiframkallande ämnen och nya arbetsmiljörisker. CAMM skall också fortsätta arbetet med undersökning av risker för fostret i samband med moderns arbetsmiljöexponeringar under graviditet.
- Generera och tillämpa ny kunskap om **fysikaliska faktorer** i arbetsmiljön, med fokus på buller och vibrationer. CAMM skall vidareutveckla metoder för att beskriva bullernivån inom olika yrken och koppla till olika hälsoutfall, bland annat påverkan på barnen efter moderns exponering under graviditet. Resultaten förs ut till mödrahälsovården för förebyggande av hörselskador hos barnen. Trots att de negativa hälsoeffekterna av handhållna vibrerande verktyg varit kända sedan länge fortsätter en hög tillströmning av vibrationsskadade unga personer till vår mottagning, i likhet med övriga delar av landet. Arbetet för att stärka förebyggande åtgärder skall intensifieras. Avseende elektromagnetiska fält finns samarbete med Karolinska Institutet för kunskapsupbyggnad om eventuella hälsorisker t ex till följd av mobiltelefonanvändning.
- Utredda lokala larm om anhopningar av sjukdomsfall och genomföra gruppundersökningar/fältstudier för att kartlägga riskfaktorer för arbets- och miljörelaterad sjukdom och ge underlag för förebyggande åtgärder. Utredningarna kan föranledas av bland annat remissfall till CAMMs patientmottagningar och av förfrågningar från kommuner i länet.

4. Kunskapsspridning

CAMM skall

- Årligen arrangera omkring 10 seminarier/utbildningsdagar om arbets- och miljömedicinska frågeställningar för bl.a. primärvård, företagshälsovård och kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer.
- Producera omkring 8 e-nyhetsbrev/år inom Arbetsmiljö och hälsa med för närvarande ca 2100 prenumeranter inom primärvård och företagshälsovård, HR, arbetsgivare m.fl.
- Producera omkring 6 e-nyhetsbrev/år inom Miljö och hälsa med för närvarande ca 1600 prenumeranter, huvudsakligen kommunala miljö- och hälsoskyddsinspektörer.
- Driva, underhålla och vidareutveckla webplatser: **Fel! Ogiltig hyperlänkreferens.** för råd om yrkesval, astma och eksem till skolungdomar och studie- och yrkesvägledare, samt CAMMs externa webbplats www.camm.sll.se. Medverka i folkhälsoguiden och vårdguiden.
- Uppdatera samt producera nya faktablad i vår serie Arbete, miljö och hälsa

5. Kunskapsstöd

Direkt till hälso- och sjukvården och landstingets verksamheter

- Medverka i webbplatsen viss.nu för beslutsstöd till primärvården och företagshälsovården vid arbets- och miljörelaterade frågeställningar.
- I övrigt kommunicera information om arbetsmiljö och miljö och hälsa samt sammanställa, publicera och sprida produkter med sådan information.
- Medverka som expert i landstingets upphandlingar, t ex avseende goda arbetsförhållanden för landstingets entreprenörer och landstingets upphandling av medicinska handskar och kemisk-tekniska produkter. Medverka som expert i landstingets miljöarbete och smittskyddsarbete.
- Medverka i regionplanering, t ex avseende hälsoeffekter av trafik, klimatförändringar, allergiprevention och förtätning av bebyggelse.

Till SLL och andra aktörer

- Regelbundet besöka miljö- och hälsoskyddskontoren i länets kommuner för stöd i handläggning av frågor kring omgivningsmiljö och hälsa.
- Ge stöd angående mätteknik och databearbetning/tolkning till företagshälsovårdsenheter för yrkeshygieniska och ergonomiska mätningar.
- Ge telefonrådgivning i arbets- och miljörelaterade frågor till olika aktörer som primärvård, företagshälsovård, länsstyrelse och andra.
- Bistå organisationer, arbetsplatser och vården med kunskap och råd om arbets- och miljörelaterade risker och förebyggande åtgärder. Avge remissvar, samt understödja nätverk (till exempel bullernätverket, inomhusmiljö och hälsa, hälsoskyddsnätverket samt ett nätverk för arbetsmiljöingenjörer). Stödja regionens aktörer vid samhällsplanering.